

поєднуючи асинхронний режим зустрічей з зустрічами в онлайн-режимі з використанням відео- та аудіозв'язку.

Отже, викладання психологічних дисциплін фахівцям непсихологічного профілю з використанням дистанційних технологій навчання дозволить забезпечити особистісно-професійний розвиток та підвищить їх психологічну компетентність. Виклики та проблеми, пов'язані як з використанням дистанційного навчання, так і викладання психологічних дисциплін на різних освітніх програмах, є перспективним напрямком подальших наших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

Дистанційне навчання: психологічні засади : монографія (2012) / за ред. М.Л. Смульсон. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 240 с.

Самко А.М.,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу андрагогіки
ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України
<https://orcid.org/0000-0003-0785-0510>

САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗВО: АНДРАГОГІЧНИЙ ПІДХІД У КОРПОРАТИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Самоосвітня діяльність науково-педагогічних працівників (НПП) закладів вищої освіти (ЗВО) є важливою складовою їхнього професійного зростання. За умов стрімкого прогресу науки, технологій та освітніх інновацій вона набуває особливого значення як інструмент безперервного оновлення знань та вдосконалення професійних компетентностей. У корпоративному середовищі ЗВО, яке формує певні цінності, норми та очікування щодо професійної поведінки, самоосвітня діяльність потребує особливого підходу, заснованого на принципах навчання дорослих. Цей андрагогічний підхід забезпечує високий рівень автономії, усвідомленості, внутрішньої мотивації та здатності до самостійного набуття нових знань і навичок.

Суттєвим є те, що самоосвітня діяльність НПП ЗВО значною мірою спирається на попередній досвід та знання. Вона не є процесом засвоєння нової інформації «з нуля», а базується на інтеграції нових знань з уже наявними. Це дозволяє не лише вдосконалювати вже наявні професійні компетенції, але й виводити їх на новий рівень, що особливо важливо в умовах швидких змін у науково-освітній сфері.

У цьому контексті показовим є досвід ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (далі – ДДПУ), де функціонує Центр неформальної освіти (далі – ЦНО). Основною метою Центру є підтримка особистісного розвитку та професійного зростання як здобувачів освіти, так і викладачів університету. ЦНО створює умови для надання додаткових освітніх послуг, а також для задоволення потреб НПП ДДПУ, педагогів інших освітніх закладів і здобувачів освіти у підвищенні компетентностей, опануванні нових знань і технологій. Положення про Центр неформальної освіти в ДВНЗ ДДПУ визначає основні засади організації діяльності ЦНО та впровадження програм неформальної освіти в університетський освітній простір, що є важливим інструментом реалізації андрагогічного підходу (Положення, 2021).

Основними напрямками діяльності ДВНЗ ДДПУ щодо впровадження неформальної освіти є:

- створення Центру неформальної освіти як структурного підрозділу, що забезпечує організацію, координацію та розвиток неформального навчання в університетському середовищі;
- затвердження Положення про порядок визнання та зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ ДДПУ (Положення, 2020), яке регламентує процедури врахування результатів позаформального навчання в індивідуальній освітній траєкторії здобувачів;
- розробка власних сертифікатних освітніх програм, орієнтованих на здобувачів вищої освіти, педагогічних працівників закладів освіти різних рівнів, з урахуванням їхніх професійних запитів та потреб;
- заохочення участі здобувачів вищої освіти в програмах неформального навчання через механізми офіційного визнання отриманих результатів, що сприяє підвищенню мотивації до саморозвитку й активної освітньої діяльності.

Завдання ЦНО полягають у: ☐ проведенні просвітницької роботи серед педагогічних працівників закладів освіти різних рівнів і здобувачів освіти з питань безперервної освіти протягом всього життя; ☐ моніторингу актуальних потреб і проблем у сфері навчання і професійного розвитку педагогічних працівників; розширенні та доповненні програмних результатів навчання, що здобуваються в межах формальної освіти, шляхом інтеграції елементів неформального навчання; наданні освітніх послуг НПП ДДПУ, педагогічним працівникам інших освітніх закладів та здобувачам освіти з метою задоволення їхніх пізнавальних потреб і професійного зростання (Центр неформальної освіти).

Функції ЦНО передбачають: визначення пріоритетних напрямів навчання на основі аналізу потреб ринку освітніх послуг; надання додаткових освітніх послуг у форматі сертифікатних програм неформальної освіти; надання консультаційних та інформаційних послуг закладам освіти різних рівнів у сфері неформального навчання. Основними формами організації діяльності ЦНО є навчання за сертифікатними програмами, проведення тренінгів, семінарів, майстер-класів тощо.

На нашу думку, в контексті корпоративного навчання самоосвітня діяльність НПП ЗВО може бути ефективно інтегрована у загальну систему професійного розвитку. Корпоративне навчання в університетському середовищі охоплює програми підвищення кваліфікації, участь у семінарах, тренінгах, конференціях, доступ до цифрових ресурсів, платформ та баз даних. Це створює умови для системного, цілеспрямованого та планомірного характеру самоосвіти. Така інтеграція дозволяє НПП не лише задовольняти актуальні освітні потреби, а й проактивно готуватися до нових викликів, що постійно виникають у професійній діяльності в умовах трансформації вищої освіти та розвитку наукових практик.

Підкреслимо, що самоосвітня діяльність НПП ЗВО в контексті андрагогічного підходу відзначається певними характерними рисами, що зумовлюють її специфіку в умовах корпоративного навчання:

1) Автономність, індивідуалізація навчання, саморегуляція. НПП ЗВО, як дорослі учасники освітнього процесу, мають високий рівень автономії у виборі напрямів самоосвіти. Вони самостійно визначають, які знання та навички є необхідними для професійного розвитку, і відповідно планують власну освітню траєкторію. Саморегуляція включає: визначення особистих освітніх цілей; добір методів і джерел навчання; самооцінювання прогресу та коригування навчальних стратегій.

2) Практична орієнтація. Самоосвітня діяльність НПП ЗВО зорієнтована на вирішення конкретних практичних завдань у викладацькій, науковій чи управлінській діяльності. Навчання має прикладний характер, що забезпечує його безпосереднє застосування у професійному середовищі.

3) Активне використання наукового досвіду. Науковці володіють розвиненими навичками критичного мислення, аналізу та синтезу. Вони активно використовують попередній досвід дослідницької діяльності для набуття нових знань. Самоосвітній процес має дослідницький характер і включає пошук нових джерел, підходів, технологій та інновацій.

4) Інтеграція корпоративного навчання. Самоосвітня діяльність НПП здійснюється в межах корпоративного освітнього середовища ЗВО, яке забезпечує різні механізми підтримки професійного зростання: менторство та наставництво; спільноти практики (обмін досвідом у професійному середовищі); інституційна підтримка (програми підвищення кваліфікації, доступ до освітніх та наукових ресурсів, участь у конференціях тощо).

5) Змішане навчання та цифрові технології. Цифровізація освіти забезпечує гнучкість і доступність самоосвіти. НПП активно використовують онлайн-курси, вебінари, електронні ресурси та платформи для самостійного навчання, що дозволяє інтегрувати особисту освітню траєкторію із корпоративними потребами закладу.

6) Взаємозв'язок між дослідницькою та викладацькою діяльністю. Здобуті в результаті досліджень знання та напрацювання активно інтегруються у викладацький процес. Це дозволяє оновлювати зміст навчальних дисциплін, впроваджувати нові педагогічні технології та сприяти підвищенню якості освіти.

7). Мотиваційні аспекти. Мотивація до самоосвітньої діяльності формується під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників. До внутрішніх належать прагнення до самореалізації, професійного зростання та визнання у науковій спільноті. Зовнішніми факторами є вимоги до безперервного підвищення кваліфікації, кар'єрного просування та виконання стандартів якості освіти.

Підсумовуючи, зазначимо, що самоосвітня діяльність НПП ЗВО на андрагогічних засадах в умовах корпоративного навчання є складним і багатогранним процесом, який вимагає індивідуалізації, мотиваційних інструментів та системної підтримки з боку освітньої установи. Специфіка самоосвітньої діяльності НПП ЗВО полягає у поєднанні низки важливих характеристик: автономності та саморегуляції в організації власного навчання; практичній орієнтованості здобутих знань і навичок; інтеграції корпоративного навчання; активного використання цифрових технологій та інструментів; взаємозв'язку між дослідницькою та викладацькою діяльністю; мотиваційних аспектах.

ЛІТЕРАТУРА:

Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет». Центр неформальної освіти. <https://ddpu.edu.ua/rc/>

Положення про порядок визнання та зарахування результатів неформальної освіти у Державному вищому навчальному закладі «Донбаський державний педагогічний університет». 2020. <https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/019.pdf>

Положення про Центр неформальної освіти Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет». 2021. https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/026__2.pdf